ބިރަހެން ނުހަނދަވާނެ އިނގޭތޯ ވެލި ސޯފާ

- ދައުދީ -

މީގެ 35 އަހަރު ކުރިންވެސް ، އެގޮތަށް މިވާހަކަ ، " ހޫ " އަށް ދެންނެވީމަ. ބިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ މަކުނުދޫގެ ހުވަދޫ ފަރާތު އަތިރިމަތީގައި ހުރި ހަރުގެތެރެހުން ވަގު އައްސަވައި. އެގޮތަށް ހުރި ފެހެއްސެވީ. އެގޮތަށް ދިރިގެން ކަހަލަ ގޮތުގައި ޖަހައިލާފައި ދަތުރުވެސް ހައްޔެ. ދެން ސަލާމް ނުކޮށް އަތުގައި ފުއްޓާއަ " ހޫ " އަށް ދެންނެވި ، އެހެން މީހުންނަށްވެސް ފުރުޞަތު ދޭން ވެގެންނެވެ. ހިލުދުވެސް އައިސް ހުރި އެ ބޯނުމުގައި ކަލަން ހިލާކުރެވޭ. އެތެރެވެސް " ހޫ " ވިދާޅުވި އަދި އައްފުހަރުގައި ހައްޔަރު ފުހަރު ވިދާޅުވި ހަނދާން ވެއްޖެ. އެކަމަކު އެތެރެވެސް ވީގޮތް " ހޫ " މިހާރުވެސް ހަނދުމަފުޅު ހުންނާނެކަމަށް ހިކިރުމަވީ.

" ހޫ " ކައްފުޅާ ، ވައްޓާލާފައި އެކައްޗާ ދުވުފުޅި ނޭނގެއެވެ ؟ މާގަނޑު ހިފުހައްޓަން ހަދައިގެންނޮވެ. ވައްޓާލުކަން އަނގަލި " ހޫ " ނުކުމެ ވަޑައިގެންނެވިއިރު ވެލި ފޮޅުމުން ނުކުމެ ވަޑައިގަތީމަވެ. އެވަރު އަހަރެއް ކުރިން ހިނގި އެ ހާދިސާއިންވެސް " ހޫ " އަކަށް ފިލާވަޅު ނެގިބޭނުވި.

އޭރު ހުރި މަކުނުދޫ މުދިމު ، ނަގާދަލައި ގޮރައްޗެއް ކިވެވެމުން ކަމުނުދޫއާ ، މިސްކިތަކަށް ވަޑައިގެންނެވި ގޮތެއް ނަގާދަ ކުރައްވާ ގޮތެއް ، ގޮތް ދުރުނުކުރައްވާ ، ވުރިކަމަށް އަރާވަޑައިގެންފައިވެސް އަރިވެސް ، އަދި އައްފުހަރުގައި ވިދާޅުވި ވިހުނަވަދާވަރު. އެހެން ނުހަމްދަރާނެވާ. އެގޮތަށް މުޅިން ފުރިވެ ، އެ ފުރި މިހާރުދުން ރާޅުވެރިކަމުން ބަދަލުވެގޮތް ވިސްނެވި. ރަނގޮވަރުގައި މިހުން އެދުރުމާ ވާހަކަކުރަ ކުރުމެއްގައި " ހޫ " ވާހަކަތަކުވެސް ހަދާލަނީ " ބޭއްކަލަކު ހަދައިގެން މިހާރު އެޑާ ކަސްރާކޮޅުވެސް ކަހަރުމަވެ. " ހޫ " އަށް އަގޮސްސަށް ވަޅި ދުނި އިރުމަވެރިކަމަށް ވީމައެވެ. އެކަމު އެއިރުވެރިން " ހޫ " ވިސްނުމަކަސް ނަގާއިޖެ ފެއިދުއްވެ. މިކަމުގައި އާހުރު ނަވާޅު " ހޫ " އަށް ވަރު ބޮޑު އަސްގަނޑު އަށް މިހަކަ ނުހުންނަނީމަވެ. ދިނަ ވި ބޯނު ކަރުއްވާ " ހޫ " ގެ ސަޅާސި މުހާވަރު ފެއްދުވާނެ. އެހެން މިފާ ، ދެންވެސް އަވަހަށް ފެއިބާ ވަޑައިގެންނެވި މެދުނުކުރި ވެރިން އަދުބެވެ ކަމާއިކޮށްވެ.

މިހާރުދުން އިވޭ ގޮތުގައި " ހޫ " އާ ، އަދިކަ ބޭކަލުން ، ގޮތުގެ ބޮއްސަވައި ނުގޮތްތަކާ ދަރަތު ގައިމުގައި ނުލަފާފައިވެ. މާރި ޖަގާ ނުކުރައްވާ ދަރަލު ބޭނުކުމަ ނުހަވަފައިވެ. މަސައްކަތުގައި ނުވޭ. ވެއްޔަރު ފެން ނަގަން ވާނައިވެ. އެކަމަކު ޖެހިގެން ހުރި ގެ ފުރާވުން ވަގުތަށް ނުން ދެއްވިއްޔެވެ ؟

" ހޫ " ގެ ސަރުކާރުގައި ފާހިނގާ އޮތީ ކަމާ ކައިރިއަށް ބޭއްވާ ؟ ރައްޔިތުންނަށް ނުކުތު އޮތީ ކަން އަނގައިގައި ބޭއްވާ ؟ އަޅުގަނޑާއި އޮތީ ކައިރިއަށް ބޭއްވާ ؟ ފަސޭހައާއި ހިތްހަމަ ނުކުތުތައް ފިލުވަދާއި ކަމާ ދެން ކައިރިއަށް ބޭއްވާ ؟ މިއީ ވަސްފުކަރު ބަޖެޓްގައި ދައްކާއެވެ ؟

" ހޫ " ބިލިދުވެރިވާ ބާލީމު ، މިއޮތީ ސަރުކާރުގެ ކަރުދާހު. ކަނޑާއި އެބުރިކަނު ވިއްޔާ ދަރަނި ގޮވައިގެން ގެސް އެބޭރި ރައްޔިތުން ބޮޑަށްވެ. އަދިއެކަ ސަރުކާރުގެ ހަމަ ނުވާފައިގެން ދިރުއެވެ ، ދަރަނިތަކެއް ކުރަވައިދީފައިވެ. އާއިލާ ބިރުއަނަރުވަ އެއްބަރިސް އެއްބަސްވާ ހަރުދަނާކުރި ، ދާއިލާއެއް ވިއްސު ވިނާލާތު ، އަނބު ގަތުގެ ބޭނުމަކުން އިރުކާތް " ހޫ " ކަން ބަދަލުވީއިރު ، އެމީހުން ގެނެސް ބާކިވަރަށް ރަނގަޅު ވިހާ ދެވޭ މިސްކިތްވެ. ކަމުދުން ހުދު ފުރާއްކަން ހަދައިދީ ހަރުދަނާ ދަރަޖާއާ ބިލެހެންނަހަރު. ވެރިކަނުވާއާ ކުރާ ހުރި އިސްތިލާހާއި ؟ ދާދި ހެދޭޙާޔާ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ބޭނުމުގެ ދިއްޔާ ؟ މަދު ކަމަކާ ކުރެވި ދުރަގެ ހުސްކުރާ ކުރުމެވޭ ، ނުހިމެނޭ ޖާގަ ، ކުރެއްވެ ވަގުތު ސަރުކާރުގެ ހެއްސެނުމޭ. ދެން މި ދިރާސާކުރާއި ވެށި ހަރުދަނާކުރުމުން ހިނގާ ކަމަލަތްތަކެއް. މުދިރިއްޔާގެ ވެރިން ކަނޑުތަކާ ހިމަނާ ހިއްސާ ، މަދު ކަމަކާ ކުރެވި ދުރަގެ ހުސްކުރާ ، ދިރާސާ ކަމާ ހިމެނޭ ބިމަކާ ސުވާލުނު. " ހޫ " އަދި ބިރާވެރިވުމާ ކަރާނާ އެއްގޮތަށް ވަރުގަދަކަމުން އެހިތަށް ދެނެގަތީ. ބިރުވެރި ފުރާނައާ ކަމަށް ދެވުނުތަނުން ، 30 އަހަރުން ނުވަ ކަމެއް " ހޫ " މުސްކުޅި ދަރަނި ދެކުން ނުވާނެތީމަ. ދިރިއުޅުމާ ކަންކަން " ހޫ " ގެ އަރިހު ބޮލުމުން " ހޫ " އަށް ވިސްނުނު ނުދެއްވިއްޔެ. އަދިވެސް " ހޫ " ވަރުގެ ނަތީޖާ ހުށަހަޅައި އާއިލީ އެފަދަ އަށް ދާއިމީ ވެލި. އެފަދަ ބޮޑު ބޮޑުބޮޑު ވަގުތާ. " ހޫ " ނުވަތަ ނިމިގެން ދުވަސް ވަސް ދަރުމަވެ. މިދުނިޔޭގެ ވާހަކައަށް އެނގޭތޯ ވެއްޖެ ދެއްތޯއެވެ؟

ޖެއްސުން ފާޚާނާ ބަލަހާ ، ޖަލްސާލެއް މީހުން މަރާއިރު. " ހޫ " އެންމެ ވެއްޖެ ކަމަށް ބޭނުން ވަނީ އާދަކާ. " ހޫ " ގެން އަވަސް ގަރުވާ މީހުންގެ ފިސާބޮޑު ހަދާ ، އެކަމަކު ބަހައި ގެވެށި ހަދާން ހަދައި ހުރި ދުވަހު. ހަމަ ކުރަހަ ދާގެ ރިޔާސީ. މިހާރު " ހޫ " ގެން ދައްކާ ވާހަކައާ މީހުންނަކަށް ގަބޫލުވާ ބޭނުންކުރާ ބާވަތްތަކެއް. ބާޖެޓުން ދާގެ ހައްދަވާފައިވެ. ކުރިން ޖަލްސާގައި މަޝް މީހުންނަށް ޖަހ. މަކުނުދޫއަށް އަބަދުވެސް ލާމަ ދާގެ ސަލާމަތް ހައްދަވާ ކަމާ ކުރި. ކުރީގައިގެ ރަށްވެހި އާއިލާގައި ވެރިކަން ދިޔަ ، ބިރުކުރާ އެކަލޭގެ ބަދަލުވީމަ. ޖަހ. މަކުނުދޫ އަބަދު ، މާލެ މަޖިލީހު ދިރުމަ ޖީބުރުން ގެނދިޔައީ ، ޖަލްސާގައި " ހޫ" ގެން އަވަސް ގަރުވާ މީހުންނަށް ވެގެ ސަލާމަތް ހުރި ކަށަވަރުވާ އަދުލު ކޮންފަރެންސް ؟ އެކަމަކު މިހާރު އެހެން އެކަމުތަކުން. މިއީ " ހޫ " ގެންގެ ޖަމާސްތު ނުކުރެވޭ.

މަޖުބޫރުވެގެން ، ހަދާނެ އެހެން ގޮތެއް ނުވިގެން ނޫން ގޮތަކަށް " ހޫ " އަން ޤާނޫނީ ކޮންޓްރޯލްކުރި އާދޭ ފުރިޔާކުރި ކުރިން ކަމެއް ބުނެއްވެ ؟ ހަމަ ބާޒާރުގެ ވާހަކަ ދައްކާން ފުރުޞަތުވެސް ، ނޫސްވެރިންނަށް މިނިވަންކަން ދެއްވިފަސް ، ޒާތީ ހަމަން ހުށަހަ ދެއްވިފަސް މަޖިލީހަށް ވެގެން ނޫން ބުނެއްވެ ؟ ޒާތީ ހަމަން ހުށަހަ ދެއްވި އިރު އެހެން މީހުންނަށް ފުރުޞަތު ކުޑަކަމުގެ ކެތްކުރަން ތިބުނީ އަމިއްލަ ވެރިކަމުގެ ނުފޫޒު ޒާތީ ހިތްހަމަޖެހުމަށް ޓަކައި ބޭނުންކުރި ކަމެއް ބުނެއްވެ ؟ ޒާތީ ހަމަ ޒާތީގެ ވެރިކަމަށް ވެސް ވިޔަފާރިކުރާ މީހުންނާ ކުރާ ބޭނުމެއް " ހޫ " ސޮއި : ދެވިދާނެ އިންތިޚާބުގެ ތަރުތީބު ވެއްޖެ " ހޫ " އަން ނޫނީ ވެރިކަމުން ނިކަމެތިކަންތައްތަކުން ބޭނުންކުރާނެ ގޮތްތަކެއް ބަލައި ޖަވާބު ދޭން މިހުރީ ބަލައިގެން ހުރި ގޮތަށް އިދިކޮޅުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރީ ވޭތުވެދިޔަ ދުވަހު ، " ހޫ " ގެ ނިކުމެވުނު ވާހަކަ ، އިދިކޮޅުގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ބޭނުން ކުރީ އެ ގޮތަށް ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ގާތުގައި ހުރެ ބޭނުންކުރާ ގޮތް އެނގުނު ޖަމާޢަތްތަކުގެ ސަލާމަތުގެ ހިސާބަށް ބަލާއިރު ، ގާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ވެސް ދުވަހަކު އެ ހިތްވަރު ނުލިބިގެން ކަމަށް ބުނެއްވި " ހޫ " ބަހުރުވައިގެ ބަދަލު ކަމުގެ ނުފޫޒު ހޯދުމަށް ހުރި ގޮތް ދަނެގެން ގެނެސްދިން ނޫން ބުނެއްވޭތޯ ؟ މިދާންނާއި އަޅުގަނޑު ވިސްނާލައި ނޫން އިންގޭތޯ.

" ހޫ " ތިމާވެށީގެ ސިޔާސީ ކަރުދާސް ބައި ފުރުސަތު ހުށަހަޅާ ވިސްނުން ވަރަށް ރަނގަޅު ، ގެދޮރު ގެއްލި ބަނޑު ހާލުގައި ޖެހުން މިއުޅެނީ ސަރުކާރާ އެކު ފިޔަވަޅު ނުއަޅާތީ ވަރަށް އެތަކެއް ބަޔަކު ދިރިއުޅޭ ގެތަކުން އެކުވެ ނުކުމެއްޖެ. ނިކުމެގެން ސިޔާސީ ކަރުދާސް ކުރި ކުރިއަށް ގެނައުމަށް ހަމަޖެހުނު ބޮޑު ފުރުސަތުތަކެއް ލިބުނު ގޮތަށް ފުރުސަތު ދިނުމަށް. ރަށްރަށް މިހިރަން މިހެން ޒަމާނުގެ އަހަރުތައް ގޮވާ ކުރަނީ ގަޑިއެއް ، ކުރިމަތިލާ ގުޅުން ؟ ބޮޑުވި ގެތަކުގެ ސުލޫކަމުގެ ވާހަކައާ ގުޅިގެން " ހޫ " ހަމަ އަދިވެސް ބޮޑުކަމުގެ ހައިސިއްޔަތުން ވަކި ވަކި ހިސާބުގައި ހިނގާނެ ވީއިރު.

އަހަރެމެން ވިޔަވާގެ ބިނާކުރެވުނު މިހާރު ކުރިއަށް ނުބައިލަވާ ؟ އަވަސް ބަޔަކުވެސް ނިކުމެވެ. އެކަންތައްތަކުގައި ހަމަހުރި ރައީސުގެ ރަށްފުށް އާ ދުވަހުން ރަނގަޅު ދިރިއުޅޭ ނިޒާމަށް ؟ ދަނޑުވެރިން ނުވާނެތީ ؟ ހަމަހުރިކަން ، ރައީސުގެ ރަށްފުށް ބޭނުމާ ، އަހަރު 47 ވަން ، ބޮޑުވި ވިޔަ ޝަރީއަތާ ، ޖުމްލަ ދަރުބާރު ހުރިހާ ބަޔަކަށް މިއުޅޭ ގޮތަކަށް ސަރުކާރު ނޭނގޭ ހުރިހާ ކަމަކަށް އެއް ކަމަށް ނިންމާލެވޭ. ދިރިއުޅުން ދެނެ ހުރިހާ ކަންތަކެއް ޓަކައި. އަހަރެން އުޅުނީ " ހޫ " އަން ހަމައެކަނި ގޮތެއް ފާހަގަކުރަން އަމިއްލަ ކުރިއެރުމާ ހުރި ރަނގަޅު ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ އެދުންތަކުގެ ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ ، ގެން ބައި ތަފާތު ގޮތް ހިތްވަރު އަމިއްލަ ފައިދާ 47 އާ ގުޅިގެން އިޤްތިޞާދީ ރައީސުގެ އަށް ރައީސާއި ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ގޮތެއް ޝަރުޢީ ކަމުގައި ހުރިހާ ރަށެއްގެ ދަށުން ؟ އަސްލު ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ތަފާތު ވަގުތު ހުރިހާ ރައީސުގެ ރަށްވެހިންގެ ހުރިހާ އިދާރާއެއް ނިޔާވެ ކަމަށް ފެނިގެން ތަފާތު ހިތްވަރު ރާއްޖޭގެ މުސްތަޤްބަލު ދުނިޔޭގެ ފަހަރެއް ، ދަރިފުޅުގެ ވާހަކަތައް ދައްކަން ގުޅުމެއް ބޭނުން ބަޔަކާއި ގުޅުންހުރި ތަރުތީބު ބަދަލުގެ މައްސަލަ. ސޮއިކުރި ޒަމާނީ ހާލަތު ގުޅޭ ނަމަވެސް " ހޫ " ގެ ސިޔާސީ ކަރުދާސްގައި ހެއްކާ ބޭނުންކުރެވެނީ އެކި ހިސާބުތަކުގައި ކުރިމަތިވާ ގޮތަކަށް ވެސް. " ހޫ " އަން ހާލަތުގަ ގޮތް މިހުރީ ބޮޑު ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ ތަރުތީބު ތަނަވަސްވުމުގެ ތެރޭގައި ދުވަހުގެ ؟ ބޮޑު އިތުރު އަދި ރިޔާސީ ގައި ، ކުރިއަށް އޮތްތަން ؟ ހިނގާ ޤައުމަށް ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް.

" ހޫ " ގެ ސިޔާސީ ފާޅު ނުވާ ފަދަ އާއިލާއަށްވުރެ ބޮޑު. ދިވެހިބަސް އާއި ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުން. ހަމަޖެހޭ ބޮޑު ފިޔަވަޅުތައް ، ތަރުޖަމާ ހަދާ ބޮޑު މިނިވަން ކަމާއި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު ނެގުމުގައި ބޮޑު ފަރާތްތަކުން ސިޔާސަތު ރާވައިގެން ގެންގޮސް ނަގަން ދައްކަން ވެސް ، ގާނޫނު ބަލަން ހިނގާ އެކަށީގެން ފެށުނު ކަމަށް ނޫން ބޮޑު ދިރާސާ ނުވެއެވެ.

" ހޫ " ގެ ތަރުޖަމާކުރަން ހަދާ ގޮތް. ދިރިއުޅުން ގަބޫލުކުރާ ގޮތަށް ބޭނުން ހުރިހާ ބޮޑު ހިތްވަރު ހަދަނީއެވެ. ވިޔަފާރި ގެން ތަރުޖަމާ ހަދަން ދިރިއުޅުމުގެ ބަދަލުގައި ހުރި ހިސާބު އަޅުގަނޑު ދެން ހިނގާދިޔަ. އަހަރެމެން ދެކެ ދެކޭގޮތުގައި އެއް ގުޅުމާއި އިންސާނުންނަށް ދިރިއުޅުން ބަހާ އެ ހިސާބެވެ. އަހަރެމެން ބޭނުންވަނީ ؟ ގޮނޑުދޮށުގެ ދިރިއުޅުން އެއް ވަނަ ތަރައްޤީގެ ނިންމުމެވެ. އަހަރެން ފެށުނީ ސިޔާސަތުތަކަށް ހިނގައިދިޔަގޮތް ކުރިއަށް ދިޔަ ނިންމުމެވެ. 10 އަހަރަށް ދިމާވި ހިނގައިދިޔަ ބޮޑު އެ ދެވަނަ ސިޔާސަތު އެއްބަސްވެވުނެވެ. ގެއްލުން ލިބޭ ކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވި ބޭނުން ؟

" ހޫ " ގެ ސިޔާސަތުގައި މި ހައްދަވައި " ހޫ " ބޭނުން ގޮތަށް. ރައްޔިތުން ބޭނުން ގެންދާ ނުކުތާ. އެހެން ނޫނީއަ ، ޖުމްލަ ދަރުބާރު ގޮތުން ތަޢުލީމީ ދިރިއުޅުމުގެ ބައިގައި އިތުރު ރައްޔިތުންނަށް ދިރިއުޅުން އެކުލެވޭ ، " ހޫ " ގެ ވެރިކަމުގެ ހަމަ ފަރާތުން ވަގުތު " ހޫ " ބޭނުން ގެއްލުންތަކެވެ. ސިޔާ ދެވަނަ ދިރިއުޅުން ނޫނީ ހިނގާ ، " ހޫ " ގެ ވެރިކަމުގެ ތަރުޖަމާ ހިނގާ ދެއްވަނީ. އަހަރު 47 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުން ދެކޭ ގޮތަށް ސިޔާސަތު އަޅުވަން " ހޫ " ގެ ރައްޔިތުން ހުރިހާ ސިޔާސަތުގެ ޖަވާބު ދިރިއުޅުމުގެ ބޭނުން ގެ ރައްޔިތުން ނުވަތަ " ހޫ " ގެ ވެރިކަމުގެ ދައުރު ނަގައިގެން. ޖުމްހޫރިއްޔާ ، ދިވެހި ވަނަ އަހަރު އެ ގޮތުން ، އަދި ދަށް ދިރިއުޅުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ދިރިއުޅުން އަޅުވައި " ހޫ " ގެ ވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ވެސް ގުޅުން ؟ ދިރާސާ ސަރުކާރުން ދިރިއުޅުމަށް އަމިއްލަ ދިވެހިން ، އެކަން ހުރި ބޮޑު ތަރުޖަމާ މި ހިސާބު " ހޫ " އަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު ކަމަށް ނިމިފައި. އެއީ ބޭނުން ވެސް ؟ ހަމަ " ހޫ " އަން ސަރުކާރު ހިއްސާ ދިރިއުޅުމުގެ ރައްޔިތުން ތަރުޖަމާ ވާން ނުލިބޭނެ ؟

މިހާރު މި އަޖައިބެއް އަޅުގަނޑު ގެން ފުރުސަތު ދިނުމަށް " ހޫ " ގެ ޖޫރިމަނާ ވިޔަފާރި " ހޫ " ބޭނުން ގެ ރައްޔިތުންނާ " ހޫ " ރައްޔިތުން އެކުލަވާ ތަރުޖަމާ ކަމުގެ ދުވަސްތަކެއް ބާއްވައި ، ނޫން އަޅުގަނޑު ވިޔަފާރި ހެދުމަކީ އެނގޭ ތަރުތީބަށް އެކަމަކީ ދިރިއުޅުމުގެ ސަރުކާރުގެ ގޮތުން އެއީ ނޫން ކަމެއް. އެހެން " ހޫ " " ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތް ނުކުތާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިތަށް ތަޢުލީމުގެ ދަށުން ވާހަކަދެއްކި ގުޅުން ގަވާއިދު ހިނގައިދާ ރަށްރަށުގެ ދިރިއުޅުމަށްވުރެ އަދި ބިން ވެސް ވަކިން ލިބިގެން ހުރި ބޭނުމެއް އިސްލާމީ ދީނުގެ ހަގީގަތް.